

Ο ζωγράφος *Sandro Botticelli* και η Άνοιξη

Η φύση στη ζωγραφική του αναγεννησιακού ιταλού ζωγράφου Μποτιτσέλι παίζει πρωταρχικό ρόλο με έντονα φιλοσοφημένη διάθεση. Οι πίνακες «Ο θρίαμβος της Άνοιξης» και «Αναδυομένη Αφροδίτη» έχουν έμπνευση από την αρχαία ελληνική μυθολογία: συναντάμε Νύμφες, Χάριτες, θεούς του δωδεκάθεου (Ερμής, Αφροδίτη), το μικρό θεό Έρωτα και στον πρώτο πίνακα ίσως το μυθολογικό κήπο των Εσπερίδων.

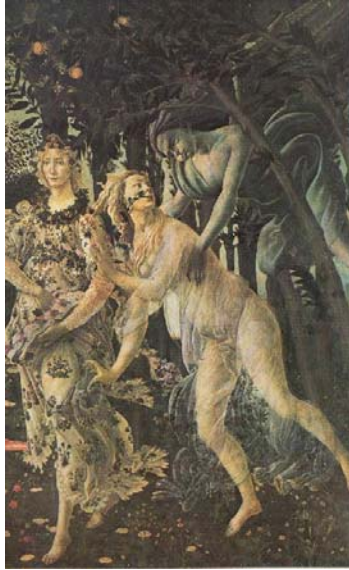
Ο θρίαμβος της Άνοιξης

Στο κέντρο του πίνακα στέκεται, μελαγχολική φιγούρα, η Άνοιξη φέρνοντας άνθη και ερωτισμό – ο μικρός έρωτας, ο χορός των τριών Χαρίτων. Όλα συμβαίνουν σε ένα κήπο σκιερό-δροσερό, εσπερινό (των Εσπερίδων;), γεμάτο άνθη και πορτοκαλιές με καρπούς. Οι άνθρωποι ντυμένοι τόσο ελαφρά, ώστε μέσα από το αραχνούφαντο φόρεμα των Χαρίτων διαφαίνεται το κάλλος του γυμνού σώματος (τεχνική της κλασικής γλυπτικής, π.χ. Παρθενώνας, ζωφόρος και μετόπες), σημάδι πως ο καιρός είναι πια ζεστός, ευχάριστος.

Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη·

«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», Διον. Σολωμός

Όμως ο Ερμής, εδώ με την ιδιότητα του ψυχοπομπού, στέκει αδιάφορος, αμέτοχος στην αριστερή άκρη του πίνακα· περιμένει το τέλος της Άνοιξης-το τέλος της ζωής. Μια Νύμφη στο άλλο άκρο του πίνακα προσπαθεί να κρατηθεί στη ζωή και να συμμετάσχει στη χαρά της Άνοιξης, όμως δεν θα τα καταφέρει. Με τρόμο κοιτάζει τη φιγούρα του σκοτεινού Ζέφυρου που αποπνέοντας θάνατο την τραβά στην αγκαλιά του. Το νήμα της ζωής της θα κοπεί, όπως το κομμένο λουλούδι που πέφτει από το στόμα της, σαν την ψυχή της που πρόκειται να τη συνοδεύσει στον Άδη ο ψυχοπομπός που περιμένει βέβαιος. Γιατί είναι βεβαιότητα πως όλα (ομορφιά, νιάτα, η άνοιξη, η ίδια η ζωή...) έχουν ένα τέλος αναπόφευκτο. Ο θάνατος θα έλθει για μια νέα, όμορφη κοπέλα μέσα στην ομορφιά της ανοιξιάτικης φύσης!

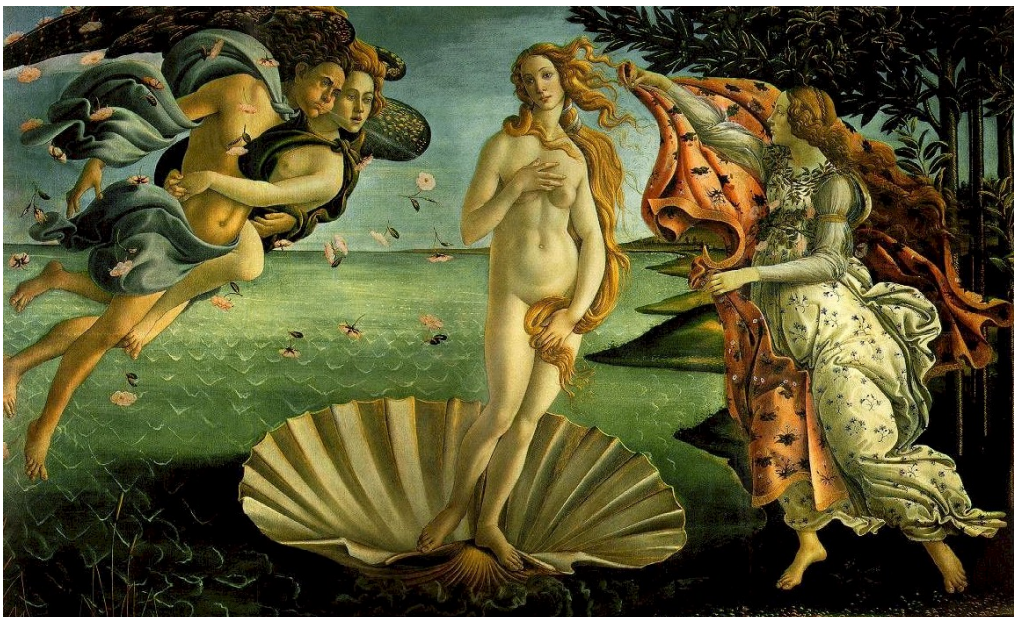

[η ομορφιά] Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κρένει:
«Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει».

«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», Διον. Σολωμός

Μελαγχολία αποπνέουν όλες σχεδόν οι μορφές του Μποτιτσέλι. Οι τρεις Χάριτες που χορεύουν δεν διασκεδάζουν! (αρχ. ελλ. διασκεδάννυμι = διασκορπίζω, διασκεδάζω = διασκορπίζονται οι σκέψεις μου, οι έγνοιες...) Πρέπει πάντα να τον απασχολούσε το φαινόμενο της παροδικότητας και του εφήμερου των πάντων!

Η Αφροδίτη ταυτίζεται με την Άνοιξη όπως υποδεικνύεται από διάφορα στοιχεία, στην ακολουθία της η Χλωρίδα με το λουλουδάτο φόρεμα σκορπίζει άνθη, με άνθη είναι διάσπαρτη η χλόη, τα δέντρα γεμάτα καρπούς. Αφροδίτη – Άνοιξη – Έρωτας και ο μικρός φτερωτός θεός πετά ψηλά ρίχνοντας βέλος προς μια από τις Χάριτες, που προκαλούν τις αισθήσεις με τα σωματικά τους κάλλη και με το χορό...

Αναδυομένη Αφροδίτη

Τη «Γέννηση της Αφροδίτης» ή «Αναδυομένη Αφροδίτη» θα μπορούσαμε να ονομάσουμε κάλλιστα «Ο ερχομός της Άνοιξης», γιατί με τη γέννησή της, **ανάδυση** από τον **αφρό** των κυμάτων (γι' αυτό και το όνομά της) η φύση ραίνεται με άνθη· έχουμε και εδώ παρουσία της Χλωρίδας με το λουλουδιασμένο φόρεμά της που προσφέρει πέπλο ανθοστόλιστο στη θεά, για να καλύψει απαλά τη γυμνή ομορφιά της. Ελαφρό αεράκι φυσά στο περιβάλλον (από τον ερωτευμένο θεό-Άνεμο — ερωτικά τρυφερά αγκαλιασμένο από το θηλυκό φτερωτό άγγελο) που ανεμίζει στον ανοιξιάτικο αέρα τα μακριά όμορφα μαλλιά της.

Στη «Γέννηση της Αφροδίτης» η γυμνή θεά συμβολίζει το σαρκικό έρωτα, τον έρωτα για την ομορφιά του προσώπου και το σωματικό κάλλος του άλλου, ενώ στο «Θρίαμβο της Άνοιξης» η Αφροδίτη παρουσιάζεται ντυμένη συμβολίζοντας τον πνευματικό έρωτα, τον έρωτα για αυτό που είναι ο άλλος πραγματικά, πέρα από την ομορφιά την εφήμερη. Η σωματική ομορφιά θα φύγει κάποτε, θα μείνει μόνο η ανάμνησή της. Αυτό που μένει σταθερά είναι η ψυχική και πνευματική ομορφιά, αυτό το οποίο εκτιμούμε στον άλλο που αγαπάμε και σε αυτό αναφέρεται ο πνευματικός έρωτας. Αυτή την ομορφιά μπορεί να τη διαθέτει και εκείνος που δεν διαθέτει σωματικό κάλλος.

Δύο πίνακες αφιερωμένοι στη φύση, στην ομορφιά και στον έρωτα!

Παναγιώτης Χαλούλος

<http://users.ach.sch.gr/pchaloul/>

<http://blogs.sch.gr/pchaloul/>